Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
D. SPIELMANN
представено на 13 февруари 2025 година [1]

Дело C-743/24 [Alchaster II] [i]

Minister for Justice and Equality
срещу
MA

(Преюдициално запитване, отправено от Supreme Court (Върховен съд, Ирландия)

„Преюдициално запитване — Споразумение за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Заповед за арест — Предаване — Неблагоприятно изменение на режима на предсрочно освобождаване в издаващата държава — Риск от нарушаване на основно право — Член 49, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Принцип на законоустановеност на престъплението и наказанието“

I. Въведение

1. Настоящото преюдициално запитване, отправено от Supreme Court (Върховен съд, Ирландия), представлява първото дело, по което Съдът трябва да разгледа обхвата на недопускането на обратно действие на наказание по член 49 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), поради което ще се спра директно на водещото решение на Европейския съд по правата на човека (наричан по-нататък „ЕСПЧ“ или „Съдът в Страсбург“), а именно решение Del Río Prada с/у Испания [2]. Ключовият пасаж от това решение гласи:

„[…] мерки, приети от законодателя, административните органи или съдилищата след постановяването на окончателната присъда или по време на изтърпяването на наказанието, могат да доведат до ново определяне или промяна на обхвата на „наказанието“, наложено от решаващия съд. Когато това се случи, Съдът счита, че въпросните мерки следва да попадат в обхвата на забраната за прилагане на наказанията с обратна сила, закрепена в [член 7, точка 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), подписана в Рим на 4 ноември 1950 г.]. В

[1] Език на оригиналния текст: английски.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

[2] Вж. решение на ЕСПЧ от 21 октомври 2013 г. по дело Del Río Prada с/у Испания (CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, § 89; наричано по-нататък „решение Del Río Prada с/у Испания“).

противен случай държавите биха имали свободата — например чрез изменение на закона или ново тълкуване на установените правила — да приемат мерки, които с обратна сила променят обхвата на наложеното наказание в ущърб на осъденото лице, когато то не е могло да си представи подобно развитие към момента на извършване на престъплението или налагане на наказанието. В такива случаи [член 7, точка 1 от ЕКПЧ] би бил лишен от всякакъв полезен ефект за осъдените лица, обхватът на чиито наказания е бил променен *ex post facto* по неблагоприятен за тях начин. Съдът изтъква, че трябва да се провежда разграничение между такива промени и промени, направени в начина на изпълнение на наказанието, които не попадат в обхвата на [член 7, точка 1 от ЕКПЧ]“ [3].

2. Този цитат ясно и точно показва, че може да е трудно да се разграничи налагането на наказание от неговото изпълнение. Това важи с особена сила за случаите, когато е приет нов набор от правила, за които се твърди, че са свързани с изпълнението на наказание и които по същество се изразяват в лишаване на лицето от свобода за по-дълъг период, отколкото то би изтърпяло съгласно предишните правила.

3. Настоящото преюдициално запитване, отправено от Supreme Court (Върховен съд, Ирландия), допълнително разкрива тези трудности при прокарването на това разграничение. То е още едно доказателство за факта, че макар член 7 от ЕКПЧ да е „просто правило за справедливост, правило, което всяко дете би разбрало“ [4], както сполучливо го описа покойният лорд Bingham, прилагането на това правило към конкретни фактически обстоятелства е по-трудно.

4. В настоящото заключение твърдя, че не е лесно да се определи границата между налагането и изпълнението на наказание и че това е въпрос, който изисква внимателно разглеждане на съответното национално законодателство във всеки отделен случай.

II. Правна уредба

А. ЕКПЧ

5. Член 7 от ЕКПЧ е озаглавен „Неналагане на наказание без закон“. Точка първа от него е формулирана по следния начин:

„Никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което в момента на неговото извършване не е било определено като престъпление според националното или международното право. Не може да бъде налагано наказание, по-тежко от това, което е било предвидено за съответното престъпление в момента, когато то е било извършено“.

Б. Правото на Европейския съюз

6. Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга страна (наричано по-нататък „СТС“) [5], е споразумение за

[3] Вж. решение Del Río Prada c/у Испания, § 89.

[4] Вж. *Bingham*, T. The Rule of Law, Penguin Books, London. 2011, p. 79.

[5] ОВ L 149, 2021 г., стр. 10.

асоцииране на основание член 217 ДФЕС[6] и член 101 от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия[7]. След първоначално временно прилагане от 1 януари 2021 г.[8], то влиза в сила на 1 май 2021 г., след ратифицирането му от Европейския съюз и от Обединеното кралство[9]. СТС се състои от седем части[10].

7. Член 5 от СТС, който е озаглавен „Частни права“, се съдържа в първа част[11], дял II[12] от СТС и гласи следното:

„1. Без да се засяга член SSC.67 от Протокола относно координацията в областта на социалната сигурност и с изключение, по отношение на Европейския съюз, на трета част от настоящото споразумение, никоя от разпоредбите на настоящото споразумение или на допълващо споразумение не се тълкува като предоставяща права или налагаща задължения на лица, различни от създадените между страните съгласно международното публично право, нито като позволяваща пряко позоваване на настоящото споразумение или на допълващо споразумение във вътрешните правни системи на страните.

2. Никоя от страните не предвижда право на иск по реда на своето право срещу другата страна на основанието, че другата страна е действала в нарушение на настоящото споразумение или допълващо споразумение“.

8. Третата част се отнася до правоприлагането и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси.

9. Член 524 от СТС, който се намира в трета част, дял I[13], е озаглавен „Защита на правата на човека и основните свободи“ и гласи:

„1. Предвиденото в настоящата част сътрудничество се основава на дългогодишното зачитане от страните и държавите членки на демокрацията, принципите на правовата държава и защитата на основните права и свободи на лицата, включително както са посочени във Всеобщата декларация за правата на човека и Европейската конвенция за правата на човека, както и на значението да се осигури упражняването на правата и свободите съгласно тази конвенция на местно равнище.

6 Решение (ЕС) 2021/689 на Съвета от 29 април 2021 година за сключването, от името на Съюза, на [СТС] и на Споразумението между Европейския съюз и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия относно процедурите за сигурност при обмен и защита на класифицирана информация (ОВ L 149, 2021 г., стр. 2).

7 Решение (Евратом) 2020/2253 на Съвета от 29 декември 2020 г. за одобряване на сключването от Европейската комисия на Споразумението между правителството на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия и Европейската общност за атомна енергия за сътрудничество относно безопасното използване на ядрената енергия за мирни цели и сключването от Европейската комисия, от името на Европейската общност за атомна енергия, на [СТС] (ОВ L 444, 2020 г., стр. 11).

8 Вж. член 783, параграф 2 от СТС.

9 Вж. член 783, параграф 1 от СТС и Известие относно влизането в сила на [СТС] и на Споразумението между Европейския съюз и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия относно процедурите за сигурност при обмен и защита на класифицирана информация (ОВ L 149, 2021 г., стр. 2560).

10 Относно общите и институционалните разпоредби (първа част), относно търговията, транспорта, рибарството и други договорености (втора част), относно правоприлагането и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси (трета част), относно тематичното сътрудничество (четвърта част), относно участието в програми на Съюза, доброто финансово управление и финансовите разпоредби (пета част), относно уреждането на спорове и хоризонталните разпоредби (шеста част) и относно заключителните разпоредби (седма част).

11 Общи и институционални разпоредби.

12 Принципи на тълкуване и определения.

13 Общи разпоредби.

2. Нищо в настоящата част не променя задължението за зачитане на основните права и правните принципи, както са отразени по-специално в Европейската конвенция за правата на човека и, в случая на Съюза и неговите държави членки, в [Хартата]“.

10. В дял VII от трета част (членове 596—632), озаглавен „Предаване“, се установява режим на предаване между държавите членки и Обединеното кралство. Тези разпоредби се допълват от приложение 43, в което се посочва информацията, която трябва да се съдържа в заповедта за арест [14].

11. Член 599 („Обхват“), параграф 3 от СТС гласи:

„При условията на член 600, член 601, параграф 1, букви б—з) и членове 602, 603 и 604, държава не отказва да изпълни заповед за арест, издадена по отношение на следното поведение, когато това поведение подлежи на наказание с лишаване от свобода или с мярка, изискваща задържане за максимален срок от най-малко 12 месеца:

а) поведението на лице, което подпомага извършването от група лица, които действат с обща цел, на едно или повече престъпления в областта на тероризма, упоменати в членове 1 и 2 от Европейската конвенция за борба с тероризма, подписана в Страсбург на 27 януари 1977 г., или във връзка с незаконен трафик на наркотични и психотропни вещества или убийство, тежка телесна повреда, отвличане, противозаконно лишаване от свобода, вземане на заложници или изнасилване, дори когато това лице не участва в действителното извършване на съответното престъпление или престъпления; такова подпомагане трябва да е било умишлено и осъществено със съзнанието, че участието ще спомогне за извършването на престъпните деяния на групата; или

б) тероризъм съгласно определението в приложение 45“.

12. Член 604, буква в) от СТС [15] предвижда, че „ако са налице съществени основания да се смята, че има реален риск за защитата на основните права на исканото лице, изпълняващият съдебен орган може, когато е целесъобразно, преди да вземе решение дали да изпълни заповедта за арест, да изиска допълнителни гаранции за третирането на исканото лице след неговото предаване“.

13. В член 613, параграф 2 от СТС се уточнява, че „[а]ко изпълняващият съдебен орган смята, че информацията, съобщена от издаващата държава, е недостатъчна за вземане на решение относно предаването, той изисква необходимата допълнителна информация, по-конкретно по отношение на […] член 604 […], да бъде предоставена спешно и може да определи срок за нейното получаване […]“.

[14] Съгласно член 778, параграф 2, буква с) от СТС приложение 43 представлява неразделна част от трета част, дял VII. Вж. и член 606 от СТС относно съдържанието и формата на заповедта за арест.

[15] Член 604 от СТС е озаглавен „Гаранции, които следва да бъдат давани от издаващата държава в определени случаи“.

III. Главното производство и преюдициалният въпрос

14. На 26 ноември 2021 г. District Judge (районен съдия) от Magistrates' Courts of Northern Ireland (Магистратски съд на Северна Ирландия, Обединено кралство) издава четири заповеди за арест на MA във връзка с четири терористични престъпления[16], за които се твърди, че са извършени между 18 и 20 юли 2020 г. Първото от тези престъпления е наказуемо с лишаване от свобода до 10 години, а за другите три престъпления може да бъде наложено наказание доживотен затвор.

15. Със съдебно решение от 24 октомври 2022 г. и определения от 24 октомври и 7 ноември 2022 г. High Court (Висш съд, Ирландия) разпорежда предаването на MA на Обединеното кралство, като отказва да му разреши да обжалва пред Court of Appeal (Апелативен съд, Ирландия).

16. С решение от 17 януари 2023 г. Supreme Court (Върховен съд) допуска до разглеждане жалбата на MA срещу това съдебно решение и тези определения на High Court (Висш съд).

17. MA твърди, че предаването му на Обединеното кралство е несъвместимо с принципа на законоустановеност на престъплението и наказанието.

18. Запитващата юрисдикция уточнява, че ако MA бъде предаден на Обединеното кралство и бъде осъден на лишаване от свобода, правото му на условно предсрочно освобождаване ще се урежда от законодателството на Обединеното кралство, прието след предполагаемото извършване на престъпленията, за които той е наказателно преследван.

19. Тъй като запитващата юрисдикция изпитва съмнения относно необходимостта да разгледа дали е налице риск от нарушаване на член 49, параграф 1 от Хартата, и ако е необходимо, как следва да се извърши това от изпълняващия съдебен орган съгласно СТС и Хартата, тя решава да спре производството и да отправи запитване до Съда.

20. В своето решение Alchaster[17] Съдът постановява, че член 524, параграф 2 и член 604, буква в) от СТС във връзка с член 49, параграф 1 от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че когато лице, срещу което е издадена заповед за арест на основание на това споразумение, се позовава на риск от нарушаване на този член 49, параграф 1 в случай на предаване на Обединеното кралство поради неблагоприятно за това лице изменение на условията за условно предсрочно освобождаване, въведено след предполагаемото извършване на престъплението, за което това лице е наказателно преследвано, изпълняващият съдебен орган трябва, преди да се произнесе по изпълнението на тази заповед за арест, да извърши самостоятелна проверка за наличието на този риск, в положение, при което този съдебен орган вече е изключил риска от нарушаване на член 7 от ЕКПЧ въз основа на гаранциите, които обикновено се дават от Обединеното кралство по отношение на спазването на ЕКПЧ, и на възможността за същото лице да подаде жалба пред ЕСПЧ. След извършването на тази проверка изпълняващият съдебен орган може да откаже да изпълни посочената заповед за арест само ако, след като е изискал от издаващия съдебен орган допълнителна информация и гаранции, разполага с обективни, достоверни, точни и надлежно актуализирани данни, доказващи наличието на реален риск от

[16] Четирите престъпления са: 1) членство в забранена организация, 2) ръководене на дейността на организация, свързана с извършването на терористични актове, 3) сговор за ръководене на дейността на организация, свързана с извършването на терористични актове, и 4) приготовление към извършване на терористични актове.

[17] Вж. решение от 29 юли 2024 г. (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 98 и диспозитива).

изменение на самия обхват на наказанието, предвидено към деня на извършването на разглежданото престъпление, предполагащо налагането на по-тежко наказание от първоначално предвиденото.

21. В светлината на това решение запитващата юрисдикция, на основание член 613, параграф 2 от CTC, иска от органите на Обединеното кралство да предоставят допълнителна информация относно законодателството на Обединеното кралство, което би било приложимо спрямо MA, ако той бъде осъден за едно или повече от престъпленията, за които е преследван. District Judge (районен съдия) от Magistrates' Courts of Northern Ireland (Магистратски съд на Северна Ирландия) отговаря на това искане на 17 септември 2024 г.

22. В допълнение към този отговор запитващата юрисдикция потвърждава, че към момента на извършване на престъпленията, разглеждани по главното производство, когато е било наложено наказание лишаване от свобода за определен срок, съдът, който го е наложил, е бил длъжен да определи „период на лишаване от свобода“, който не може да надвишава половината от наложеното наказание, при изтичането на който извършителят трябва да бъде условно освободен. В случай на доживотна присъда, лишаване от свобода за неопределен срок или удължено наказание лишаване от свобода условно предсрочно освобождаване може да се допусне само в края на определен период, ако Parole Commissioners for Northern Ireland (United Kingdom) (комисари по предсрочното освобождаване за Северна Ирландия, Обединено кралство) преценят, че за защитата на обществото не е необходимо осъденото лице да продължи да изтърпява наказанието лишаване от свобода.

23. Съгласно режима за условно освобождаване в Северна Ирландия, приложим от 30 април 2021 г. нататък, включително за престъпления, извършени преди тази дата, определеното наказание лишаване от свобода за конкретно терористично престъпление се състои от „подходящ период на лишаване от свобода“, определен от съдията, с допълнителен срок от една година, през който осъденото лице подлежи на условно предсрочно освобождаване, като сборът не може да надвишава максималния срок на лишаване от свобода. Лицето може да бъде условно предсрочно освободено и след изтърпяване на две трети от „подходящия период на лишаване от свобода“, при условие че комисарите по предсрочното освобождаване са убедени, че за защитата на обществото не е необходимо лицето да продължи да изтърпява наказанието лишаване от свобода.

24. Правилата, свързани с условното предсрочно освобождаване на лице, на което е наложено наказание доживотен затвор, лишаване от свобода за неопределен срок или удължено наказание лишаване от свобода, са неотносими към настоящия случай, тъй като запитващата юрисдикция е посочила, че жалбите на MA се отнасят единствено до изменението на правилата, свързани с наказания лишаване от свобода за определен срок.

25. Запитващата юрисдикция счита, че съществува реална възможност MA да бъде осъден на лишаване от свобода за определен срок, ако бъде върнат в Обединеното кралство, и че разглежданото изменение ще доведе до това осъдените на такова лишаване от свобода лица да останат лишени от свобода за по-дълъг период от време. Тя иска да се установи дали изменението, което води до премахване на режима, при който условното предсрочно освобождаване е било автоматично, може да се разглежда като свързано единствено с изпълнението на наказанията, или трябва да се счита, че то променя с обратна сила самия обхват на наказанието.

26. При тези обстоятелства с акт от 22 октомври 2024 г., постъпил в Съда на 24 октомври 2024 г., Supreme Court (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Представлява ли прилагането към лице, осъдено за престъпление или престъпления на наказание или наказания за определен срок, на изменени правила, вследствие на които то ще трябва да изтърпи най-малко две трети от това наказание и след това ще има право на условно предсрочно освобождаване само при условие че бъде извършена оценка за обществена опасност — докато по правилата, приложими към момента на извършване на твърдените престъпления, това лице би имало право автоматично по силата на закона да бъде условно предсрочно освободено, след като изтърпи половината от това наказание — налагане на „по-тежко наказание“ на осъденото лице от наказанието, приложимо към момента на извършване на твърдените престъпления, което води до нарушаване на член 49, параграф 1 от Хартата?“.

IV. Производството пред Съда

27. Supreme Court (Върховен съд) иска настоящото дело да бъде разгледано по реда на бързо производство, предвидено в член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.

28. Член 105, параграф 1 от Процедурния правилник предвижда, че по искане на запитващата юрисдикция или, по изключение, служебно след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат председателят на Съда може да реши определено преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на бързо производство, когато естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове [18].

29. На 26 ноември 2024 г., след като изслушва съдията докладчик и генералния адвокат, председателят на Съда решава да уважи искането на запитващата юрисдикция настоящото преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на бързо производство съгласно член 105, параграф 1 от Процедурния правилник [19]. Председателят на Съда обосновава решението си с обстоятелството, че преюдициалното запитване, отправено от запитващата юрисдикция, е поставено по дело, свързано със задържано лице по смисъла на член 267, четвърта алинея ДФЕС. Освен това отговорът на този въпрос може, с оглед на естеството на въпроса и на обстоятелствата, при които е поставен, да има отражение върху продължаването на задържането на съответното лице [20].

30. Председателят на Съда определя срок за представяне на писмени становища до 10 декември 2024 г. В съответствие с член 105, параграф 2 от Процедурния правилник съдебното заседание е насрочено за 21 януари 2025 г.

[18] Освен това, когато дадено дело повдига сериозни съмнения, отнасящи се до основни въпроси на националното конституционно право и правото на Съюза, предвид конкретните обстоятелства по делото може да е необходимо то да бъде разгледано в кратки срокове. Вж. определение на председателя на Съда от 19 октомври 2018 г., Wightman и др. (C-621/18, EU:C:2018:851, т. 10 и цитираната съдебна практика).

[19] Вж. определение на председателя на Съда от 26 ноември 2024 г., MA (C-743/24, EU:C:2024:983).

[20] Вж. определение на председателя на Съда от 26 ноември 2024 г., MA (C-743/24, EU:C:2024:983, т. 8).

31. Писмени становища представят страните по главното производство, Европейската комисия и правителството на Обединеното кралство [21]. Всички страни са се явили на горепосоченото съдебно заседание.

V. Анализ

32. В рамките на половин година запитващата юрисдикция за втори път отправя преюдициално запитване до Съда във връзка със същия случай на национално равнище: ирландските власти не са сигурни дали лице, за което се твърди, че е извършило поредица от престъпления, може да бъде предадено на Обединеното кралство съгласно приложимите разпоредби на СТС.

33. В решението си от 29 юли 2024 г. Съдът постановява, че член 524, параграф 2 и член 604, буква в) от СТС трябва да се тълкуват в смисъл, че когато лице, срещу което е издадена заповед за арест, се позовава на риск от нарушаване на член 49, параграф 1 от Хартата в случай на предаване на Обединеното кралство поради неблагоприятно за това лице изменение на условията за условно предсрочно освобождаване, въведено след предполагаемото извършване на престъплението, за което това лице е наказателно преследвано, изпълняващият съдебен орган трябва, преди да се произнесе по изпълнението на тази заповед за арест, да извърши самостоятелна проверка за наличието на този риск [22]. След извършването на тази проверка изпълняващият съдебен орган ще трябва да откаже да изпълни тази заповед за арест само ако, след като е изискал от издаващия съдебен орган допълнителна информация и гаранции, разполага с обективни, достоверни, точни и надлежно актуализирани данни, доказващи наличието на реален риск от изменение на самия обхват на наказанието, предвидено към деня на извършването на разглежданото престъпление, предполагащо налагането на по-тежко наказание от първоначално предвиденото [23].

34. Що се отнася, по-конкретно, до обхвата на член 49, параграф 1 от Хартата Съдът се позовава на: 1) постоянната си практика, съгласно която този член съдържа най-малко същите гаранции като предвидените в член 7 от ЕКПЧ, които трябва да се вземат предвид по силата на член 52, параграф 3 от Хартата като минимален праг на закрила [24]; и 2) постоянната практика на ЕСПЧ в смисъл, че за целите на прилагането на член 7 от ЕКПЧ трябва да се провежда разграничение между мярка, която по същество представлява „наказание“, и мярка, която се отнася до „изпълнението“ или „привеждането в изпълнение“ на наказанието. Така, когато естеството и целта на една мярка се отнасят до намаляването на наложено с присъда наказание или промяна в режима на условно предсрочно освобождаване, тази мярка не е неделима част от „наказанието“ по смисъла на член 7 от ЕКПЧ [25].

21 Както и по делото, довело до постановяване на решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649), Обединеното кралство има право да встъпи в производството по настоящото дело. За повече подробности вж. заключението на генерален адвокат Szpunar по дело Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, т. 30 и бележка под линия 19).

22 Това включва положение, при което този съдебен орган вече е изключил риска от нарушаване на член 7 от ЕКПЧ въз основа на гаранциите, които обикновено се дават от Обединеното кралство по отношение на спазването на ЕКПЧ, и на възможността за същото лице да подаде жалба пред ЕСПЧ. Вж. решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 98).

23 Вж. решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 98).

24 Пак там, точка 92 и цитираната съдебна практика.

25 Пак там, точка 94 и цитираната практика на ЕСПЧ.

35. По-нататък Съдът заключава, че мярка, която се отнася до изпълнението на наказание, ще бъде несъвместима с член 49, параграф 1 от Хартата само ако съдържа изменение с обратно действие на самия обхват на наказанието, предвидено към деня на извършването на разглежданото престъпление, като по този начин предполага налагането на по-тежко наказание от първоначално предвиденото. Въпреки че във всички случаи това не е така, когато мярката просто удължава прага за допустимост на условното предсрочно освобождаване, положението може да бъде различно, по-конкретно, ако посочената мярка отменя по същество възможността за условно предсрочно освобождаване или ако е част от съвкупност от мерки, водещи до утежняване на присъщото естество на първоначално предвиденото наказание [26].

36. С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 49, параграф 1, второ изречение от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че съдържащото се в тази разпоредба понятие „по-тежко наказание“ обхваща хипотезата, при която законовите разпоредби, уреждащи режима на условно предсрочно освобождаване, са изменени така, че правото на автоматично условно предсрочно освобождаване след изтърпяване на първата половина от наложеното наказание е заменено с право на освобождаване след изтърпяване на най-малко две трети от наложеното наказание. Това освобождаване зависи от оценка, която се извършва от комисарите по предсрочното освобождаване.

A. Налагането и изпълнението на наказание

37. В началото трябва да се подчертае, че освен механизма за предаване, установен от СТС [27], понятията, които ще разгледам, не са хармонизирани на равнището на Съюза. Всички тези понятия, под една или друга форма, се срещат в националното право на държавите — членки на Съюза. Поради липсата на хармонизация обаче понятията и подробностите неизбежно се различават в отделните държави членки. Затова дискусията по-долу е опит да се обобщят и обяснят понятия, които са общи за всяка наказателноправна система.

38. Настоящото дело се отнася до разликата между налагането и изпълнението [28] на наказание.

39. Наказателните закони предвиждат редица наказания, най-тежкото от които е лишаването от свобода под формата на затвор. Такова наказание се налага от съд [29] след провеждане на публичен съдебен процес и изразява общественото неодобрение на деянието, като по този начин допринася за спазването на закона. То води до значително

[26] Пак там, точка 97.

[27] СТС е вдъхновен до голяма степен от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, 2009 г., стр. 24). Вж. и заключението на генерален адвокат Szpunar по дело Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, т. 63 и сл.).

[28] В настоящото заключение ще използвам понятията „изпълнение“ и „привеждане в изпълнение“ като синоними.

[29] Това често е заложено в конституцията на държавата. Вж. например член 92 от Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Основен закон на Федерална република Германия), както и решение на Bundesverfassungsgericht (Федерален конституционен съд, Германия) от 6 юни 1967 г., 2 BvR 375/60, 53/60 и 18/65.

ограничаване на правата на извършителя и следователно трябва да съответства на тежестта на нарушението и вината [30]. Целта на това наказание е множествена и обикновено попада в няколко категории, като например наказание [31], възпиране [32] и превъзпитание [33].

40. За разлика от това изпълнението на наказанието се отнася до процеса на изпълнение или прилагане на наложено от съд наказание лишаване от свобода. Режимите за изпълнение на наказанията се различават значително в отделните правни системи [34]. Изпълнението на наказанието може да включва постъпване в затвора, подробности относно лишаването от свобода и организирането на изтърпяването на наказанието.

41. Макар че традиционно изпълнението на наказанието е възложено на изпълнителната власт [35], правните системи се различават по специфичния въпрос кой взема *решението* за освобождаване от затвора: в някои от тях решението трябва задължително да бъде взето от съдия [36], докато в други това се извършва от изпълнителната власт [37]. В някои държави членки съществува смесена система, в която по отношение на някои престъпления изпълнителната власт взема решение със съгласието на част от съдебната власт [38].

42. Макар че на теория разграничението между налагане и изпълнение на наказанието е доста ясно, дяволът се крие в детайлите и понякога е трудно да се прокара разграничителна линия между налагане и изпълнение [39], както ще се опитам да илюстрирам с три кратки примера: условна присъда, намалена присъда и предсрочно освобождаване от затвора.

43. Първо, при постановяване на осъдителната присъда съдът може да реши да отложи изпълнението на наказанието, като по този начин позволи на осъденото лице да избегне изтърпяването на наказание в затвор, ако са изпълнени определени условия. Това се отнася

30 Вж. в този смисъл *Jescheck*, H.-H. и *Weigend*, T. Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil, 5th edition, Duncker & Humblot, Berlin, 1996, p. 13.

31 По този начин то служи като възмездие за извършеното престъпление, като гарантира, че извършителят ще понесе последствия.

32 Така то възпира както отделния извършител на престъпление (специално възпиране) от извършване на нови престъпления, така и широката общественост (общо възпиране) от извършване на престъпления изобщо.

33 По този начин се цели да се помогне на извършителите на престъпления, за да могат те да се реинтегрират в обществото и да водят живот без престъпления.

34 Вж. *Höffler*, K. and *Padfield*, N. The implementation of sentences', in Ambos, K., Duff, A., Heinze, A., Roberts, J. and Weigend, T., Core Concepts in Criminal Law and Criminal Justice, Volume II, Cambridge University Press, 2022, p. 349—391, p. 379.

35 Вж. *Tulkens*, F. and *van de Kerchove*, M. Introduction au droit penal. Aspects juridiques et criminologiques, 8th edition, Wolters, Waterloo, 2007, p. 595. Вж. и *Spielmann*, A., 'L'exécution des peines — un éternel problème — In: Diagonales à travers le droit luxembourgeois, Livre jubilaire de la Conférence Saint-Yves 1946-1986, Imprimérie Saint-Paul, Luxembourg, 1986, p. 831—846, p. 839, препубликувано в *Spielmann*, D. (editor), Au diapason des Droits de l'Homme. Ecrits choisis (1975—2003), Bruylant, Brussels, 2006, p. 151—167, p. 159.

36 Вж. напр. Белгия (дял V, глава II от Loi relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine of 17 May 2006: Tribunal de l'application des peines) или Германия (член 462a от Strafprozeßordnung (Наказателно-процесуален кодекс): Strafvollstreckungskammer (наказателен състав, отговарящ за изпълнението на наказанията).

37 Такъв е случаят в Обединеното кралство, както ще видим по-подробно по-долу. За цялостен сравнителен преглед вж. *van Kalmthout*, A.M. and *Tak*, P.J.P., Sanctions-Systems in the Member-States of the Council of Europe. Deprivation of liberty, community service and other substitutes. Part I (1988) and Part II (1992), Kluwer Law International, Deventer. See also Pradel, J., Droit pénal comparé, 4th edition, Dalloz, 2016, § 558.

38 Вж. напр. Люксембург (член 669 и сл. от Code de procedure pénale (Наказателно-процесуален кодекс), където решението може да бъде взето от главния прокурор или, в зависимост от случая, от главния прокурор по предложение на комитет, включващ освен главния прокурор и двама магистрати от прокуратурата.

39 Вж. също *Kadelbach*, S. Kapitel 15: Keine Strafe ohne Gesetz — In: Dörr, O., Grote, R., and Marauhn, T. (editors), EMRK/GG Konkordanzkommentar, 3rd edition, Mohr Siebeck, Tübingen, 2022, p. 37.

по-конкретно и обикновено за наказания с кратка продължителност, когато не е налице значителна предходна престъпна дейност или значителен риск от повторно извършване на престъпление, или в случаи на положителна социална прогноза.

44. Второ, продължителността на наказанието може да бъде официално съкратена след налагането му. Това е известно като намаляване на наказанието (или предсрочно освобождаване). Обикновено това може да стане в резултат на обжалване, помилване, амнистия или просто на промяна в законодателството или дори в съдебната практика. Ако бъде одобрено, новото, по-кратко наказание става официалната продължителност.

45. Третата категория се отнася до режимите на предсрочно освобождаване от затвора. При тях (първоначалното) наказание, в частност неговата продължителност, не се променя. Вместо това на затворника се разрешава да изтърпи остатъка от присъдата извън затвора при определени условия. Това представлява преходна фаза между режим в затвора (с лишаване от свобода) и пълната свобода [40]. Такова предсрочно освобождаване може да бъде автоматично или да зависи от доброто поведение или напредъка в превъзпитанието.

46. Най-общо казано, съществува консенсус, че условното осъждане (първият пример) се отнася до налагането на наказание, докато предсрочното освобождаване (третият пример) се отнася до изпълнението на наказание. Обикновено се счита, че намаляването на наказанието (вторият пример) се отнася до налагането на наказание, като се има предвид, че продължителността на наказанието е официално съкратена. Въпреки това в някои правни системи то се тълкува като отнасящо се до изпълнението на наказание, защото съкращаването на наказанието се извършва след осъждането. Решение Del Río Prada c/y Испания, на което ще се спра по-долу, се отнася до последната категория.

Б. Принципът на недопускане на обратно действие (член 7, точка 1 от ЕКПЧ и член 49 от Хартата)

1. Общи съображения

47. Една правова държава трябва да защитава лицата не само чрез наказателното право, но и от наказателното право [41]. Така всяка правна система трябва, от една страна, да предоставя подходящи методи и средства за предотвратяване на престъпленията, а от друга страна, и да налага ограничения при използването на наказателната репресия, така че гражданите да не бъдат оставени без защита срещу произволни или прекомерни действия от страна на държавата. Един от принципите, които гарантират последното, е принципът на законността. Той служи за предотвратяване на произволно, неопределимо наказание без закон или въз основа на закон с неопределено или обратно действие.

[40] Вж. *Spielmann*, D. and *Spielmann*, A. Droit pénal général luxembourgeois, 2nd edition, Bruylant, Brussels, 2004, p. 576.

[41] Вж. *Roxin*, C., Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I, 4th edition, C.H. Beck, Munich, 2006, § 5 A, p. 1.

48. Принципът на законност може да бъде разделен на още четири подпринципа [42]: забрана на аналогията [43], забрана да се предвижда или увеличава наказание въз основа на обичайното право [44], принципът на недопускане на обратно действие [45] и забрана на наказателни закони, които не са конкретни [46].

49. Принципът на законност се съдържа в член 49, параграф 1 от Хартата, съгласно който никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което в момента на извършването му не е представлявало престъпление съгласно националното или международното право.

50. По подобен начин, не може да бъде налагано по-тежко наказание от това, което е било приложимо към момента на извършването на престъплението. Ако след извършването на престъплението законът предвижда по-леко наказание, трябва да се приложи това наказание.

51. Тези права като основни права са изпълняеми съгласно закона [47].

52. Член 49, параграф 1 от Хартата е разработен основно по модела на отчасти идентично формулирания [48] член 7 от ЕКПЧ [49]. Той трябва да се тълкува като съдържащ най-малко същите изисквания като произтичащите от член 7 от ЕКПЧ [50]. Това се потвърждава от (незадължителните) разяснения относно Хартата [51].

53. Член 7 от ЕКПЧ е кардинална разпоредба в рамките на конвенцията [52] и е съществен елемент от принципа на правовата държава. Член 15 от ЕКПЧ не допуска дерогация от него [53].

42 Вж. за това разграничение *Roxin*, C., Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I, 4th edition, C.H. Beck, Munich, 2006, § 5 B, p. 7 sq.

43 Nullum crimen, nulla poena sine lege stricta.

44 Nullum crimen, nulla poena sine lege scripta.

45 Nullum crimen, nulla poena sine lege praevia.

46 Nullum crimen, nulla poena sine lege certa.

47 Вж. *Lemke*, S. — In: von der Groeben, H., *Schwarze*, J. and Hatje, A. (eds), Europäisches Unionsrecht (Kommentar), Band 1, 7th edition, Nomos, Baden-Baden, 2015, Art. 49 GRC, p. 2.

48 Формулировката на първите две изречения на член 49, параграф 1 от Хартата е по същество идентична с тази на член 7, точка 1 от ЕКПЧ.

49 Той е създаден и по модела на член 15 от Международния пакт за граждански и политически права; вж. разяснения по член 49 — Принципи на законоустановеност и пропорционалност на престъплението и наказанието, съдържащо се в Разяснения относно Хартата на основните права (ОВ C 303, 2007 г., стр. 17). В съответствие с член 6, параграф 1, трета алинея ДЕС и член 52, параграф 3 от Хартата разясненията са изготвени с цел да предоставят насоки за тълкуването на Хартата и трябва да бъдат надлежно взети предвид както от съдилищата на Европейския съюз, така и от съдилищата на държавите членки.

50 Вж. решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 92 и цитираната съдебна практика).

51 Вж. разяснение по член 52 — Обхват и тълкуване на правата и принципите, съдържащо се в Разяснения относно Хартата на основните права (ОВ C 303, 2007 г., стр. 17).

52 Вж. в този смисъл и *Scalia*, D. L'application du principe de légalité des peines aux crimes (les plus) graves: l'orthodoxie retrouvée — In : Revue trimestrielle des droits de l'homme, vol. 25, No 99, Brussels, 2014, p. 689—715, p. 714.

53 Вж. също в тази връзка решенията на ЕСПЧ от 22 ноември 1995 г., C.R. срещу Обединеното кралство (CE:ECHR:1995:1122JUD002019092, § 32), от 22 ноември 1995 г., S.W. срещу Обединеното кралство (CE:ECHR:1995:1122JUD002016692, § 34), и от 12 февруари 2008 г., Kafkaris срещу Кипър (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, § 137).

54. Така стигам до практиката на ЕСПЧ, на която има позоваване за целите на тълкуването на член 49, параграф 1 от Хартата. Наистина съществува солидна практика на този съд относно недопускането на обратно действие[54], т.е. на член 7, точка 1, второ изречение от ЕКПЧ, съгласно което не може да се налага по-тежко *наказание* от това, което е било приложимо към момента на извършване на престъплението.

55. Според традиционната и последователна практика на Съда в Страсбург, макар наказанието да попада в обхвата на член 7, точка 1 от ЕКПЧ, това не важи за изпълнението на това наказание[55].

56. Впрочем същият подход е възприет и от Комитета на ООН по правата на човека, който е орган за наблюдение на Международния пакт за граждански и политически права[56], докато в националните правни системи принципът на недопускане на обратно действие обикновено се прилага само за наказанията, но не и за тяхното изпълнение[57].

2. Въпросният режим

57. Така стигаме до настоящото дело и до въпроса дали разглежданите мерки се отнасят до самото наказание или до изпълнението на наказание. За да се определи това, е важно да се припомнят характеристиките на тези мерки.

58. Очевидно е, че в крайна сметка запитващата юрисдикция трябва да определи дали в настоящия случай съществува риск от нарушаване на член 49, параграф 1 от Хартата, ако MA бъде предаден на Обединеното кралство[58]. Освен това е налице значителна доза несигурност, като се има предвид, че все още няма осъдителна присъда и че предаването на MA се иска във връзка с извършването на твърдени престъпления. Несъмнено понастоящем не е известно дали в случай на осъдителна присъда като наказание ще бъде наложено лишаване от свобода или доживотен затвор. Всичко това обаче в крайна сметка е ирелевантно, тъй като въпросът на запитващата юрисдикция изрично се отнася до наказанието лишаване от свобода за определен срок. Вследствие на това Съдът ще трябва да разгледа измененото законодателство (само) по отношение на наказанието лишаване от свобода за определен срок.

[54] Въпреки това е интересно да се отбележи, че в жалбите си до ЕСПЧ лицата много по-често основават доводите си на твърдени нарушения на член 7 от ЕКПЧ, в сравнение с членове 5 (Право на свобода и сигурност), 6 (Право на справедлив съдебен процес) или 8 (Право на зачитане на личния и семейния живот) от ЕКПЧ. Вж. по този въпрос *Sanz-Caballero*, S. The principle of nulla poena sine lege revisited: The retrospective application of criminal law in the eyes of the European Court of Human Rights. — In: European Journal of International Law, vol. 28, No 3, 2017, p. 787—817, p. 789. Sanz-Caballero посочва и че малкото дела, по които Съдът в Страсбург е установил нарушение на член 7 от ЕКПЧ, „често са били ноторни и са предизвиквали социална тревога“.

[55] Вж. решения на Европейската комисия по правата на човека от 3 март 1986 г., Hogben с/у Обединеното кралство (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385), и от 28 февруари 1996 г., Hosein с/у Обединеното кралство (CE:ECHR:1996:0228DEC002629395). Вж. и решение на ЕСПЧ от 29 ноември 2005 г., Uttley с/у Обединеното кралство (CE:ECHR:2005:1129DEC003694603), и решение на ЕСПЧ от 12 февруари 2008 г., Kafkaris с/у Кипър (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, § 142).

[56] Член 15 от Международния пакт за граждански и политически права съдържа забрана за прилагане на наказателното право с обратно действие. В този случай Комитетът по правата на човека е изяснил, че въвеждането с обратно действие на условно предсрочно освобождаване със задължителен надзор не се счита за наказание по смисъла на горепосочения член 15, а по-скоро за мярка за социално подпомагане, целяща да осигури превъзпитание на извършителя. Вж. дело A. R. S. с/у Канада, Съобщение № 91/1981 г., Док. на ООН. CCPR/C/OP/1 в 29 (1984 г.), в точка 5.3, достъпно на: https://juris.ohchr.org/casedetails/438/en-US. Впоследствие Комитетът по правата на човека обявява съобщението за недопустимо. За критичен анализ вж. *Schabas*, W.A. — U.N. International Covenant on Civil and Political Rights. Nowak's CCPR Commentary, 3rd edition, N.P. Engel Verlag, Kehl, 2019, Art. 15 CCPR, p. 13.

[57] Вж. например *Merle*, R., *Vitu*, A., Traité de droit criminel, Tome I, 7-мо издание, Éditions Cujas, Paris, 1997 г., параграф 282, *Kuty*, F., Principes généraux du droit pénal belge, Éditions Larcier, Brussels, 2007 г., параграфи 482 и 506.

[58] Вж. в този смисъл заключението на генерален адвокат Szpunar по дело Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, т. 81).

59. При това положение въз основа на наличната информация и предвид факта, че запитващата юрисдикция очевидно се нуждае от насоки по този въпрос, за което свидетелства фактът, че тя (отново) е отправила въпроса си до Съда, считам, че на този етап съм в състояние да дам насоки на запитващата юрисдикция.

а) Съдържанието на новите правила

60. Към момента на извършването на разглежданите по главното производство престъпления, когато се налага наказание лишаване от свобода за определен срок, съдът, който го налага, е длъжен да определи „период на лишаване от свобода“, който не може да надвишава половината от наложеното наказание, при изтичането на който извършителят трябва да бъде — автоматично — условно предсрочно освободен[59]. Задължение на Secretary of State for Northern Ireland (държавен секретар за Северна Ирландия) е да освободи затворник, който е изтърпял съответния период на лишаване от свобода[60].

61. Съгласно новите правила на осъденото лице вече може да се наложи наказание лишаване от свобода за определен срок, равен на сбора от „подходящите периоди на лишаване от свобода“ и допълнителен срок от една година, за който извършителят подлежи на условно предсрочно освобождаване. Този общ срок не може да надвишава максималния приложим срок на лишаване от свобода (за целите на настоящото дело: 10 години)[61]. „Подходящият период на лишаване от свобода“ е срокът, който според съда гарантира, че наказанието е подходящо. След изтърпяване на две трети от този срок извършителят може да бъде условно предсрочно освободен по разпореждане на комисарите по предсрочното освобождаване, при условие че са убедени, че за защитата на обществото вече не е необходимо затворникът да бъде лишен от свобода[62].

62. Следователно новите правила въвеждат две отделни промени: първо, възможността за условно предсрочно освобождаване е отложена от изтърпяване на половината от срока на наказанието на изтърпяване на поне две трети от този срок, като се приема, че винаги трябва да има поне една последна година, за която съответното лице подлежи на условно предсрочно освобождаване. Второ, системата на автоматично освобождаване е заменена с условна система, при която е необходима намесата на комисарите по предсрочното освобождаване.

63. Следва да се добави, че както подчертава запитващата юрисдикция[63], като се позовава на релевантно решение на Supreme Court of the United Kingdom (Върховен съд на Обединеното кралство)[64], заявената цел на изменението на този закон е да се защити

[59] Вж. член 8 от Criminal Justice (Northern Ireland) Order 2008 (Наредба за наказателното правосъдие (Северна Ирландия) от 2008 г.), възпроизведен от запитващата юрисдикция в точки 17 и 18 от акта за преюдициално запитване. В случай на наказание доживотен затвор, наказание лишаване от свобода за неопределен срок или удължено наказание лишаване от свобода условното предсрочно освобождаване може да се осъществи само при изтичане на определен период, ако Parole Commissioners (United Kingdom) (комисари по предсрочното освобождаване, Обединеното кралство) преценят, че за защитата на обществото не е необходимо извършителят да продължи да изтърпява наказанието лишаване от свобода.

[60] Вж. член 17 от Criminal Justice (Northern Ireland) Order 2008 (Наредба за наказателното правосъдие (Северна Ирландия) от 2008 г.), възпроизведен от запитващата юрисдикция в точки 17 и 18 от акта за преюдициално запитване.

[61] Вж. точка 22 от акта за преюдициално запитване.

[62] Вж. точка 22 от акта за преюдициално запитване.

[63] Вж. точка 21 от акта за преюдициално запитване.

[64] Вж. решение на Върховния съд на Обединеното кралство от 19 април 2023 г., Morgan and Others v Ministry of Justice, [2023] UKSC 14, [2024] AC 130, точка 69, достъпно на https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2022-0056.

обществото, като се сложи край на автоматичното предсрочно освобождаване на извършителите на терористични престъпления и се отложи най-ранният момент, в който може да се разглежда възможността за освобождаване на такива извършители.

б) Доводи на страните

64. МА твърди по същество, че понятието „отмяна“ на възможността за предсрочно освобождаване, посочено в решение на Съда Alchaster[65], трябва да се разбира като отнасящо се до премахването не само на всяка възможност за условно предсрочно освобождаване на всеки етап от изпълнението на наказание лишаване от свобода, но и на автоматичното освобождаване, предвидено първоначално за даден етап от това изпълнение. Освен това според МА разглежданите по главното производство изменения водят до утежняване на присъщото естество на наказанието, което може да бъде наложено. Той твърди, че тези изменения добавят санкционен елемент.

65. Ирландия, Обединеното кралство и Комисията са на противоположното мнение. Те подчертават, че наказанията, които могат да бъдат наложени, са останали непроменени, т.е. лишаване от свобода за максимален срок от 10 години. Според тях изменението на условията за условно предсрочно освобождаване е типичен пример за мярка, която се отнася до изпълнението на наказанието. Освен това комисарите по предсрочното освобождаване нямали правомощия да удължават или намаляват наложеното наказание.

в) Анализ

66. Признавам, че сме изправени пред граничен случай, в който правилният отговор не е очевиден. Трябва внимателно да разгледам релевантната практика на ЕСПЧ[66], преди да съм в състояние да предоставя на Съда предложение за отговор.

1) Практиката на ЕСПЧ

67. Отправната точка на дългогодишната практика на Съда в Страсбург е, че понятието „наказание“ е автономно по обхват[67]. На следващо място, в своята практика ЕСПЧ последователно провежда разграничение между мярка, която сама по себе си представлява наказание, и мярка, която се отнася до изпълнението или привеждането в изпълнение на наказанието.

i) Дела, предхождащи решение Del Río Prada с/у Испания

68. В решение Hogben, по дело, в което става въпрос за доживотен затвор като задължително наказание за убийство, правилата са такива, че когато съответното лице вече не се счита за опасно, то може да бъде преместено от затвор от закрит тип в затвор от открит тип с разумното очакване да бъде освободено в рамките на две години след това

[65] Вж. решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 97).

[66] Релевантна е и практиката на бившата Европейска комисия по правата на човека, която най-напред работи преди влизането в сила на 1 ноември 1998 г. на Протокол № 11 към [ЕКПЧ], който преструктурира установения с нея механизъм за контрол.

[67] Вж. в този смисъл решенията на ЕСПЧ от 9 февруари 1995 г., Welch с/у Обединеното кралство (CE:ECHR:1995:0209JUD001744090, § 28), от 8 юни 1995 г., Jamil с/у Франция (CE:ECHR:1995:0608JUD001591789, § 31), и от 12 февруари 2008 г., Kafkaris с/у Кипър (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, § 142).

преместване. Г-н Hogben е преместен в затвор от открит тип след изтърпяване на 13 години от наказанието си. През това време правилата за условно предсрочно освобождаване са променени. Компетентният министър[68] обявява новата политика за условно предсрочно освобождаване на конференция на своята политическа партия. Заявената цел е да се изключи възможността за условно предсрочно освобождаване преди изтърпяване на 20 години лишаване от свобода за „убийци на полицаи или служители на затвори, терористични убийства, сексуални или садистични убийци на деца и убийства с огнестрелно оръжие при грабеж“. В резултат на това г-н Hogben не е имал право да бъде освободен, преди да е изтърпял 20 години в затвора. Европейската комисия по правата на човека постановява, че „наказанието“ по смисъла на член 7, точка 1 от ЕКПЧ е било доживотен затвор. Фактът, че режимът на условно предсрочно освобождаване е бил изменен, е свързан с изпълнението на наказанието, а не с въпросното „наказание“[69]. В съответствие с това жалбата е обявена за недопустима.

69. В решение Hosein жалбоподателят е осъден на доживотен затвор. Поради това че в хода на изтърпяването на наказанието се разболява и се налага да бъде настанен в болница за лечение, му е отказано изслушване за условно предсрочно освобождаване, което е могло да доведе до освобождаването му. Европейската комисия по правата на човека постановява, че „очакванията по отношение на условното предсрочно освобождаване не засягат наложеното „наказание“ по смисъла на член 7 [ЕКПЧ]“[70].

70. В решение Grava жалбоподателят е осъден на шест години лишаване от свобода, които по-късно компетентният апелативен съд намалява на четири години. Впоследствие той е поискал намаляване на наказанието, което позволява предсрочно освобождаване при определени условия. След като първоначално му е отказано, е допуснато предсрочно освобождаване. По това време жалбоподателят вече е бил освободен. Въпреки това времето, прекарано в затвора, е надхвърлило продължителността, която той би изтърпял, ако предсрочното освобождаване е било приложено своевременно. Жалбоподателят съответно твърди, че забавеното прилагане на предсрочното освобождаване е довело до по-тежко наказание от предвиденото в закона към момента на извършването на престъплението му. Съдът в Страсбург не се съгласява с това, като посочва, че „наказанието“ се отнася до присъдата от четири години лишаване от свобода. Въпросът за предсрочното освобождаване се отнася до изпълнението на наказанието, а не до самото наказание. Следователно не е налице нарушение на член 7, точка 1 от ЕКПЧ[71].

71. В решение Uttley лице, осъдено на 12 години лишаване от свобода, е имало право на предсрочно освобождаване след изтърпяване на две трети от наказанието си, при условие че има добро поведение[72]. Докато лицето е било в затвора, правилата са променени, за да се предвиди, че предсрочното освобождаване след изтърпяване на две трети от наказанието става условно. Жалбоподателят твърди, че тази условност е равносилна на налагане на по-тежко наказание от първоначално наложеното. Съдът в Страсбург отхвърля жалбата

[68] Това е държавният секретар по въпросите на вътрешните работи (Обединено кралство).

[69] Вж. решение на Европейската комисия по правата на човека от 3 март 1986 г., Hogben с/у Обединеното кралство (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385, § 4).

[70] Вж. решение на Европейската комисия по правата на човека от 28 февруари 1996 г., Hosein с/у Обединеното кралство (CE:ECHR:1996:0228DEC002629395, § 1).

[71] Вж. решение на ЕСПЧ от 10 юли 2003 г., Grava с/у Италия (CE:ECHR:2003:0710JUD004352298, § 51).

[72] Условното предсрочно освобождаване е било възможно след изтърпяване на една трета от наказанието.

като недопустима, като подчертава, че въпросната мярка не е част от наказанието, а е част от режима, по който затворниците могат да бъдат освободени преди изтърпяване на пълния срок на наложеното наказание[73].

72. Следователно можем да обобщим, че от всички горепосочени дела следва, че когато естеството и целта на дадена мярка са свързани с намаляване на наказание или промяна в режима за предсрочно освобождаване, това не представлява част от „наказанието“ по смисъла на член 7 от ЕКПЧ.

ii) Решение Del Río Prada с/у Испания

73. Това ме води до въпроса до каква степен по-скоро формалистичният подход на ЕСПЧ, както беше очертан по-горе, е променен с решение Del Río Prada с/у Испания.

74. Към момента на извършване на престъплението на г-жа Del Río Prada испанският Наказателен кодекс от 1973 г. ограничава максималния срок на лишаване от свобода до 30 години в случай на множество наказания. По-нататък, този наказателен кодекс дава право на лишените от свобода да получат намаляване на срока на наказанието с по един ден за всеки два дни работа. Впоследствие, т.е. не само след извършването на престъпленията, но и след налагането на наказанията, Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) прилага така наречената „доктрина Parot“, която променя начина на изчисляване на намаляването на срока на наказанията. Вместо да се прилага към максималния срок от 30 години, то се прилага към всяко отделно наказание. В резултат на това за г-жа Del Río Prada е било фактически невъзможно да се възползва *от каквото и да е намаляване на срока на наказанието*. С други думи, възможността за намаляване на срока на наказанието е сведена до нула.

75. При тези обстоятелства ЕСПЧ, заседаващ в голямо отделение[74], постановява, че прилагането на доктрината Parot към положението на г-жа Del Río Prada е лишило от всякакъв полезен ефект намаляването на срока на наказанието за положен труд в затвора, на което тя е имала право по закон и в съответствие с окончателните решения на съдиите, отговарящи за изпълнението на наказанията[75]. По-нататък ЕСПЧ заявява, че начинът, по който са били прилагани разпоредбите, „е надхвърлял обикновената пенитенциарна политика“[76] и че „в резултат на „доктрината Parot“ лишаването от свобода за максималния срок от [30] години е престанало да бъде самостоятелно наказание, към което се прилага

[73] Вж. решение на ЕСПЧ от 29 ноември 2005 г., Uttley с/у Обединеното кралство (CE:ECHR:2005:1129DEC003694603). На национално равнище Апелативният съд (Англия и Уелс) счита, че условното освобождаване е неразделна част от присъдата като цяло, а не само форма на организиране на изпълнението ѝ. Било „фикция“ да се твърди, че наказанието не е станало по-тежко, поради което този съд установява нарушение на член 7 от ЕКПЧ. Виж [2003] EWCA Civ 1130, точки 14 и 15; достъпно на: http://www2.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2003/1130.html. Камарата на лордовете обаче отменя решението на Апелативния съд (Англия и Уелс) ([2004] UKHL 38, достъпно на: https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040722/uttley-1.htm). Вж. по-подробно *Douglas*, H. „Article 7: no punishment without law“ (Член 7: няма наказание без закон) — In: *Simor*, J., *Emmerson*, B., Human Rights Practice (Практика в областта на правата на човека), Sweet & Maxwell, London, 2024.

[74] В конкретния случай делото е отнесено до голямото отделение по искане на испанското правителство на основание член 43 от ЕКПЧ, което означава, че това е изключителен случай, който „засяга съществен въпрос по тълкуването или прилагането на [ЕКПЧ], или друг важен въпрос от общо значение“ (вж. член 43, параграф 2 от ЕКПЧ).

[75] Решение Del Río Prada с/у Испания, § 107.

[76] Вж. решение Del Río Prada с/у Испания, § 108.

намаляването на срока на наказанието за положен труд в затвора, и вместо това се е превърнало в наказание лишаване от свобода за [30] години, към което това намаляване не би могло да се приложи ефективно“ [77].

76. Последният елемент ми се струва решаващ за целите на настоящото дело: в решение Del Río Prada с/у Испания при новото правно положение вече изобщо не е съществувала възможност да се съкрати срокът на наложеното наказание. Такова извънредно обстоятелство е равносилно на ново определяне на обхвата на първоначално наложеното наказание.

77. Считам, че решение Del Río Prada с/у Испания по същество потвърждава предишната съдебна практика, в която се запазва разграничението между налагането и изпълнението на наказание. Фактите по това дело обаче са били такива, че чрез премахването на всякаква възможност за намаляване на срока на наказанието е бил засегнат обхватът на първоначалното наказание.

iii) Дела след решение Del Río Prada с/у Испания

78. ЕСПЧ е приложил тази съдебна практика в редица решения за недопустимост.

79. В решение Abedin жалбоподателят първоначално е имал право на автоматично и безусловно освобождаване след изтърпяване на три четвърти от наказанието. Съгласно новите правила, приети и влезли в сила след осъждането му, всяко освобождаване е трябвало да бъде одобрено от съвет по предсрочно освобождаване. Освен това условията за предсрочно освобождаване оставали в сила до изтичане на срока на наказанието.

80. С други думи, точно както в настоящия случай, система, водеща до автоматично освобождаване, е заменена със система, изискваща намесата и одобрението на съвет по предсрочно освобождаване.

81. Съдът в Страсбург първо припомня своята практика, по-специално, решение Uttley и решение Del Río Prada с/у Испания. Като се позовава конкретно на последното, този съд припомня, че решаващият елемент при определянето на приложимостта на член 7 от ЕКПЧ в случай като този е дали въведените промени са довели до изменение или ново определяне на *самото* наказание [78]. Той обяснява, че в решение Del Río Prada с/у Испания „въпросът за член 7 [ЕКПЧ] е възникнал, тъй като вместо да приложат отработеното намаляване на срока към [30]-годишното наказание на жалбоподателя, каквато е била предишната съдебна практика, властите са приложили отработеното от жалбоподателя намаляване на срока към отделните наказания, в съответствие с неотдавнашна промяна в съдебната практика. Съдът счита, че цялостният ефект от промяната на практиката в Испания е бил по същество промяна или ново определяне на наказанието, наложено на жалбоподателя, от такова за срок от [30] години, намален вследствие на положен труд, на такова за срок от [30] години без право на намаляване на срока“ [79].

[77] Вж. решение Del Río Prada с/у Испания, § 109.

[78] Вж. решение на ЕСПЧ от 12 ноември 2019 г., Abedin срещу Обединеното кралство (CE:ECHR:2019:1112DEC005402616, § 33).

[79] Пак там, § 35.

82. След това Съдът в Страсбург постановява, че същите съображения не се отнасят за случая на г-н Abedin, чието наказание от 20 години лишаване от свобода не е било променено и че разпоредбите за предсрочно освобождаване са се прилагали именно за това наказание[80]. По-нататък Съдът посочва, че не било мислимо ново определяне или изменение на „наказанието“, наложено на г-н Abedin[81]. Това дава основание на Съда да заключи, че случаят на г-н Abedin е свързан с начина на изпълнение на наказанието и не попада в обхвата на член 7, точка 1 от ЕКПЧ[82]. Вследствие на това той приема, че жалбата е недопустима[83].

83. В решение Devriendt жалбоподателят е осъден на доживотен затвор. Към момента на постановяването на присъдата той е можел да подаде молба за условно предсрочно освобождаване след изтърпяване на 10 години лишаване от свобода. Впоследствие този праг е удължен на 15 години и се прилага с обратна сила за случаи като неговия.

84. Съдът в Страсбург постановява, че промяната в законодателството е свързана с изпълнението на наказанието. Както и в решение Abedin, той припомня, че въпросното наказание не е било променено след деня на извършването на престъплението[84]. По-нататък Съдът в Страсбург отбелязва, че по белгийското право условното предсрочно освобождаване е метод за изпълнение на наказание лишаване от свобода, при който осъденото лице изтърпява наказанието си извън затвора при спазване на наложените условия през определен изпитателен срок. В тази връзка Съдът в Страсбург изрично уточнява, че в това отношение това дело се различава от положението, разгледано в решение Del Río Prada с/у Испания, в което става въпрос за намаляване на срока на наказанието, което трябва да се изтърпи, а не за просто намаляване или коригиране на условията на изпълнение[85].

85. По-нататък съдът разграничава положението на г-н Devriendt от това на г-жа Del Río Prada. Той приема, че ефектът от законодателното изменение от 2013 г. е бил удължаване на прага за допустимост на условното освобождаване, което несъмнено е довело до по-тежко положение на лишения от свобода жалбоподател, но отбелязва, че за разлика от положението, разгледано в решение Del Río Prada с/у Испания, последицата от това по-тежко третиране не е била невъзможност за предоставяне на условно освобождаване[86].

86. След това той припомня, че преди това е било постановено, че фактът, че удължаването на прага за допустимост на условното предсрочно освобождаване след постановяването на присъдата може да доведе до по-тежко положение на лишения от свобода, се отнася до изпълнението на наказанието, а не до самото наказание, и че следователно от това обстоятелство не може да се изведе, че наложеното наказание ще бъде по-тежко от това, наложено от решаващия съд[87].

80 Пак там, § 36.

81 Пак там.

82 Пак там.

83 Пак там, § 37: жалбата е била несъвместима ratione materiae с ЕКПЧ по смисъла на член 35, точка 3, буква а) от ЕКПЧ и е трябвало да бъде отхвърлена в съответствие с член 35, точка 4 от ЕКПЧ.

84 Вж. решение на ЕСПЧ от 31 август 2021 г. по делото Devriendt с/у Белгия (CE:ECHR:2021:0831DEC003556719, § 24).

85 Пак там, § 26.

86 Пак там, § 28.

87 Пак там, § 29.

87. По-нататък ЕСПЧ прави извода, че случаят на г-н Devriendt се отнася само до начина на изтърпяване на наказанието и не оказва влияние върху обхвата на наказанието, който остава непроменен [88]. Поради това той приема, че жалбата е недопустима [89].

88. Решение Del Río Prada с/у Испания е решение на голямото отделение, което носи естествения авторитет, свързан с най-тържествения съдебен състав на ЕСПЧ. Решенията Abedin и Devriendt са решения на състав от трима съдии [90] за обявяване на недопустимост. Въпреки това тази разлика в съдебния състав е без значение в настоящия контекст, тъй като и двата съдебни състава формално ангажират ЕСПЧ по един и същ начин. Ако не друго, тя трябва да се разглежда като указание, че за Съда в Страсбург въпросът е бил толкова ясен в решения Abedin и Devriendt, че той е решил да ги повери на състав от трима съдии [91].

2) Приложение към настоящия случай

i) Удължаване на прага за допустимост на условното предсрочно освобождаване

89. Според постановеното от Съда в решение Alchaster само по себе си удължаването на прага за допустимост на условното предсрочно освобождаване не попада в обхвата на член 49, параграф 1 от Хартата [92]. Тук можем да се позовем на решение Del Río Prada с/у Испания и на решение Devriendt, тъй като Съдът в Страсбург много ясно заявява, че удължаването на прага за допустимост на условното предсрочно освобождаване представлява част от изпълнението на наказанието и следователно не попада в обхвата на член 7, точка 1 от ЕКПЧ.

ii) Освобождаване, обусловено от оценката на комисарите по предсрочното освобождаване

90. В решение Alchaster Съдът заявява в основни линии, че приложното поле на член 49, параграф 1 от Хартата потенциално обхваща хипотеза, при която въпросната мярка отменя по същество възможността за условно предсрочно освобождаване или е част от съвкупност от мерки, водещи до утежняване на присъщото естество на първоначално предвиденото наказание [93].

91. Пълната отмяна на възможността за условно предсрочно освобождаване може да бъде изключена в настоящия случай, защото, както потвърди Обединеното кралство в съдебното заседание, през последната година от изтърпяването на наказанието въпросното лице *винаги* бива условно предсрочно освободено. Поради тази причина считам, че положението по настоящото дело не е съпоставимо с положението, разгледано в решение Del Río Prada с/у Испания.

88 Пак там, § 30.

89 Пак там, § 34: жалбата е счетена за несъвместима ratione materiae с ЕКПЧ по смисъла на член 35, точка 3, буква а) от ЕКПЧ и е отхвърлена в съответствие с член 35, точка 4 от ЕКПЧ.

90 Съставите се състоят inter alia от трима съдии, вж. член 26, параграф 1 от ЕКПЧ и правило 27 от Правилника на ЕСПЧ.

91 Такива решения за обявяване на недопустимост са описани като „негативна съдебна практика“, чието значение е, че „е безсмислено да се подават други подобни жалби в Страсбург, поне в обозримо бъдеще“, вж. *Myjer*, E., *Kempees*, P. Thoughts on the positive impact of negative case-law — In: El Tribunal Europeo de Derechos Humano. Una visión desde dentro. En homenaje al juez Josep Casadevall, Tirant Lo Blanch, Valencia, 2015, p. 343—356, p. 352.

92 Вж. решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 97).

93 Вж. решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 97).

92. Въпросът дали е налице *съвкупност* от мерки, водещи до утежняване на присъщото естество на първоначално предвиденото наказание, според мен е по-сложен и поради това е по-трудно да му се даде отговор.

93. Както подчертава запитващата юрисдикция [94], като се позовава на релевантно решение на Върховния съд на Обединеното кралство [95], заявената цел на изменението на закона е да се защити обществото, като се сложи край на предсрочното и автоматично освобождаване на извършителите на терористични престъпления и се отложи най-ранният момент, в който може да се разглежда възможността за освобождаване на такива извършители.

94. Наясно съм, че това е предполагаемото намерение на законодателя. По-специално фактът, че въпросното изменение визира конкретно извършителите на терористични престъпления, като въвежда специален режим на условно предсрочно освобождаване за определени терористични престъпления, може да се тълкува като индикация, че на практика намерението е било да се увеличи наказанието за такива престъпления. Може също така да се постави въпросът дали като цяло решението за лишаване на определени категории извършители на престъпления от предсрочно освобождаване действително се отнася до техническия въпрос за изпълнението, а не до ново определяне на самото наказание. Или, казано по друг начин, както се изразява Court of Appeal (Апелативен съд, Обединено кралство) в решение Uttley, което обаче е отменено от House of Lords (Камара на лордовете, Обединено кралство), би било „фикция“ да се твърди, че наказанието не е станало по-тежко [96].

95. Въпреки това не виждам как това законодателно намерение, ако е било налице, би могло да постави под въпрос в настоящия случай основния принцип, че наказанието като такова не е било променено. Следва да се добави, че още в решение Hogben заявената цел на мярката е била да визира определени категории престъпления [97]. Въпреки това Комисията в Страсбург, изглежда, не е имала проблем с това съображение [98].

96. Освен това ми се струва, че въвеждането на оценка на потенциалната опасност на дадено лице за обществото е част от пенитенциарната политика. Нагледно казано, основният въпрос е дали, след като е изтърпяло значителна част от наказанието си в затвора, лицето е годно да излезе на свобода в даден момент. Ако комисарите по предсрочното освобождаване стигнат до извода, че лицето представлява опасност за обществото *в този момент* и трябва да изтърпи по-дълга част от наказанието си в затвора, не виждам как това би повлияло на присъщото естество на първоначално предвиденото наказание. Наказанието като такова не се променя; от лицето зависи *в конкретния момент* да действа по съответния начин и да покаже на комисарите по предсрочното освобождаване, че е годно да излезе на свобода. Според мен това е напълно отделен въпрос от наложеното наказание. Това е почти традиционна пенитенциарна политика. Фактът, че лишаването от свобода на лицето продължава, е последица от това.

94 Вж. точка 21 от преюдициалното запитване.

95 Вж. решение на Върховния съд на Обединеното кралство от 19 април 2023 г., Morgan and Others v Ministry of Justice, [2023] UKSC 14, [2024] AC 130, точка 69, достъпно на https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2022-0056.

96 Вж. бележка под линия 70 по-горе.

97 В случая, убийци на полицаи или служители на затвори, терористични убийства, сексуални или садистични убийци на деца и убийства с огнестрелно оръжие при грабеж; вж. решение на Европейската комисия по правата на човека от 3 март 1986 г., Hogben срещу Обединеното кралство (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385, § 4).

98 Пак там.

97. Във връзка с това бих искал да подчертая, че съображенията, изложени в предходната точка, предполагат, че компетентността на комисарите по предсрочното освобождаване е ограничена до въпроса дали съответното лице представлява заплаха за обществото в даден момент, че оценката се извършва задълбочено в съответствие с определен протокол за действие и че тя е надлежно документирана. Освен това комисарите по предсрочното освобождаване не трябва да могат да се ползват от никаква допълнителна свобода на преценка.

98. Ако тези условия са изпълнени, считам, че измененията мерки се отнасят до изпълнението на наказанието. Те не засягат присъщото естество на първоначално предвиденото наказание и следователно въз основа на анализираната по-горе съдебна практика на ЕСПЧ не попадат в обхвата на член 7, точка 1 от ЕКПЧ.

99. Остава ни въпросът дали в положение като разглежданото по настоящото дело член 49, параграф 1 от Хартата предоставя или следва да предоставя по-широка защита от член 7, точка 1 от ЕКПЧ.

iii) По член 52, параграф 3 от Хартата

100. В съответствие с член 52, параграф 3 от Хартата, доколкото Хартата съдържа права, съответстващи на права, гарантирани от ЕКПЧ, техният смисъл и обхват са същите като дадените им в ЕКПЧ. Трябва да се подчертае, че член 52, параграф 3 от Хартата съдържа гаранция, а не само възможност за Европейския съюз да гарантира, че смисълът и обхватът на съответстващите права по ЕКПЧ не са накърнени[99]. В същото време тази разпоредба уточнява, че това не пречи правото на Съюза да предоставя по-широка защита.

101. Не виждам обаче причина да считам, че това трябва да е така. Съдът на Съюза е постановил, че член 49 от Хартата съдържа най-малкото същите гаранции като предвидените в член 7 от ЕКПЧ, които трябва да се вземат предвид по силата на член 52, параграф 3 от Хартата като минимален праг на закрила[100]. Само по себе си обаче това твърдение само потвърждава формулировката на член 52, параграф 3 от Хартата[101].

102. Както отбелязва Комисията, не съществува обща за държавите членки конституционна традиция, според която обхватът на член 49, параграф 1 от Хартата е или следва да бъде по-широк от този на член 7, точка 1 от ЕКПЧ.

103. Не виждам и специфични аспекти на правния ред на Съюза, които да налагат по-широка защита. Възможно е да има области на правото, в които да са налице основателни причини Европейският съюз да осигури по-широка защита от тази на съответстващото право по ЕКПЧ. Настоящият случай обаче не е такъв. Не бива да забравяме присъщото и естествено напрежение между потенциалното позоваване на член 49 от Хартата и високото ниво на доверие (макар и не взаимно)[102], което продължава

[99] Вж. *Callewaert*, J. L'adhésion de l'Union européenne à la Convention européenne des droits de l'homme: une réponse logique à l'optionalité de la Convention européenne des droits de l'homme en droit de l'Union européenne — In: Revue trimestrielle des Droits de l'Homme, vol. 36, No 141, 2025, p. 9—29, p. 12.

[100] Вж. решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 92 и цитираната съдебна практика).

[101] Член 52, параграф 3 от Хартата не пречи правото на Съюза да предоставя по-широка защита от ЕКПЧ.

[102] Разбирам, че Съдът прибягва до принципа на *взаимно* доверие само във връзка с отношенията между държавите — членки на Съюза; вж. решение от 29 юли 2024 г., Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, т. 92 и цитираната съдебна практика). За разлика от това считам, че нивото на доверие между Европейския съюз и Обединеното кралство е значително по-високо от това с повечето други държави, които не са членки на Съюза.

да съществува между Европейския съюз и Обединеното кралство по отношение на зачитането на основните права [103]. В такава ситуация внимателният баланс между тези два принципа се постига най-добре чрез ниво на защита на основните права, което е съобразено с нивото на ЕКПЧ. Тук отново мога да се съглася с покойния лорд Bingham, който заявява, че „смисълът на [ЕКПЧ] трябва да бъде еднакъв във всички [държави], които са страни по нея. Задължение на националните съдилища е да следват практиката на Съда в Страсбург, както тя се развива във времето: не повече, но със сигурност не по-малко“ [104]. Същото следва да се прилага и за Съда по настоящото дело.

3) Заключителни бележки

104. Бих искал да завърша настоящото заключение с две заключителни бележки, в духа на които запитващата юрисдикция трябва да извърши своята преценка.

105. Първо, настоящото дело се ограничава до гаранциите, предвидени в член 7, точка 1 от ЕКПЧ и член 49 от Хартата. Както беше показано в настоящото заключение, мерките, уреждащи изпълнението на наказание, по принцип не могат да бъдат проверявани по член 7, точка 1 от ЕКПЧ. Независимо от това не трябва да се забравя фактът, че затворниците продължават да се ползват от цял набор от други основни права, като избирателното право по член 3 от (първи) Протокол към [ЕКПЧ] или някои права, съдържащи се в гаранцията за зачитане на личния и семейния живот, жилището и кореспонденцията по член 8 от ЕКПЧ — за да спомена само два примера [105].

106. Второ и последно, искам да подчертая още веднъж, че запитващата юрисдикция трябва да приложи предложеното тълкуване към делото, с което е сезирана, и че в рамките на тази дейност трябва да направи всичко възможно, за да провери дали въпросните мерки, които Обединеното кралство нарича „пенитенциарна политика“, всъщност представляват политика, която урежда единствено изпълнението на наказание.

VI. Заключение

107. С оглед на гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на въпроса, поставен от Supreme Court (Върховен съд, Ирландия), както следва:

„Член 49, параграф 1, второ изречение от Хартата на основните права на Европейския съюз

трябва да се тълкува в смисъл, че понятието „по-тежко наказание“, съдържащо се в тази разпоредба, по принцип не обхваща положение, при което законовите разпоредби, уреждащи режима на условно предсрочно освобождаване, са изменени така, че правото на автоматично условно предсрочно освобождаване след изтърпяване на първата половина от наложеното наказание е заменено с право на освобождаване след изтърпяване на най-малко две трети от наложеното наказание, като това освобождаване зависи от преценката, извършена от комисарите по предсрочното освобождаване“.

[103] Вж. в този смисъл заключението на генерален адвокат Szpunar по дело Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559).

[104] Вж. Regina v. Special Adjudicator (Respondent) ex parte Ullah (FC) (Appellant), [2004] UKHL 26, point 20, достъпно на: https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040617/ullah-1.htm.

[105] Вж. по-подробно *Padfield*, N. „Article 8 and the rehabilitation of offenders: a view from Cambridge, England — In: *Casadevall*, J., *Raimondi*, G. et al., Liber amicorum Dean Spielmann, Wolf Legal Publishers, Oisterwijk, 2015 г., p. 457—464.